

QAZAQ UNIVERSITETI

Апталық
1948 жылдың
20 сәуірінен
шыға бастады

РЕСПУБЛИКАЛЫҚ АПТАЛЫҚ ГАЗЕТ

WWW.FARABI.UNIVERSITY

№19 (1932) 27 МАМЫР 2024 ЖЫЛ

Ректор Мемлекет басшысының дәрісін тыңдады

Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің Басқарма Төрағасы – Ректор Жансейіт Түймебаев Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Тоқаевтың Сингапурдағы «Қазақстан және орта державалардың рөлі: қауіпсіздікті, тұрақтылық пен орнықты дамуды ілгерілету» тақырыбындағы дәрісіне қатысты. Мемлекеттік сапар аясында Қасым-Жомарт Тоқаев 46-шы Сингапур дәрісін оқыды.

Мемлекеттің тамаша табыс жолынан жаңылмай келе жатқанын өз көзіммен көру үшін Сингапурға тағы да келгеніме қуаныштымын. Елдің негізін қалаушы Ли Куан Юдің көреген көшбасшылығымен жүргізілген Сингапурдағы әйгілі экономикалық өзгерістер шын мәнінде мемлекеттің іргесін нығайтудың және экономикалық өсімге қол жеткізудің жарқын үлгісіне айналды.

Президент жаһандық қауіпсіздікті, тұрақтылық пен орнықты дамуды қамтамасыз ету ісіндегі орта державалардың атқаратын рөлі туралы ой-пікірімен бөлісті.

Президент жаһандық қауіпсіздікті, тұрақтылық пен орнықты дамуды қамтамасыз ету ісіндегі орта державалардың атқаратын рөлі туралы ой-пікірімен бөлісті.

Қасым-Жомарт Тоқаев

Осынау асқақ рухты

Жалғасы 2-бетте

Жалғасы 2-бетте

Президент Қазақстан – Сингапур ректорлары форумына қатысты

Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Тоқаев Қазақстан – Сингапур ректорларының «Ғылым мен жоғары білім саласындағы әріптестіктің жаңа шыңы» атты форумына қатысты.

университетінің Басқарма Төрағасы – Ректоры Жансейіт Түймебаев, сондай-ақ Қазақстан мен Сингапурдың 150-ден астам жоғары оқу орындары мен ғылыми орталықтарының өкілдері қатысты.

Қасым-Жомарт Тоқаев форум қатысушыларына ілтипат білдіре отырып, білім мен ғылымды дамыту еліміздегі мемлекеттік саясаттың негізгі басымдығы саналатынын атап өтті.

«Бүгінгі форумның екі ел ынтымақтастығы үшін маңызы зор. Бұл шара Қазақстан мен Сингапурдың білім және ғылыми-зерттеу салаларындағы ынтымақтастығын

бұдан да жоғары деңгейге шығаруды көздейді. Кеше Сингапурдың Президентімен және премьер-министрімен ғылым, білім, халықаралық байланыстар сияқты екіжақты ынтымақтастықтың кең ауқымды мәселелері бойынша өте мазмұнды келіссөздер жүргіздім. Қазақстанның барынша ашық, тұрақты нарықтық экономикаға көшуі қарқынды және орнықты білім беру стандарттары мен цифрлық трансформацияны қажет етеді», – деді Мемлекет басшысы.

Іс-шараға ҚР ғылым және жоғары білім министрі Саясат Нұрбек, Сингапурдың Білім министрі Мұхаммед Малики Осман, Сингапур ұлттық университетінің президенті, профессор Тан Энг Чие, Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық

Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің Басқарма Төрағасы – Ректор Жансейіт Түймебаев Әзірбайжанда өткен Түркі мемлекеттері ұйымы Түркі университеттері одағының VII бас ассамблея отырысына қатысты.

Шараның мақсаты – түркітәлді мемлекеттердегі жоғары білім және ғылым саласы бойынша түйткілді мәселелер-

Түркі университеттері одағы отырысы

ді ортақтасып шешу және ынтымақтастықты арттыру, кадрларды даярлауда бірлесіп жұмыс істеу, сондай-ақ ғылыми бағытта серіктестікті күшейту.

VII ассамблея отырысын Әзірбайжан мемлекеттік экономикалық университетінің ректоры, профессор Адалат Мурадов құттықтау сөзбен ашып, Түркі мемлекеттері ұйы-

мының бас хатшысы Кубанычбек Өмірәлиев баяндама жасады. Сонымен қатар отырыста Халықаралық түркі академиясының президенті Шахин Мұстафаев, ЖОО басшылары сөз сөйлеп, аталған бастамалар бойынша университетте атқарылып жатқан жұмыстарды таныстырды.

Нұрсұлтан БАЗАРБАЙҰЛЫ

2-бет

Ұлттық құрылтай бастамалары талқыланды

3-бет

Сингапурда студенттермен кездесті

5-бет

Майталман майдангер

Президент Қазақстан – Сингапур ректорлары форумына қатысты

Соңы. Басы 1-бетте

Қасым-Жомарт Тоқаев Қазақстанда шетелдік жетекші университеттердің филиалдарын ашу, халықаралық институттармен бірлесіп ұдайы зерттеу жұмыстарын жүргізу үшін елімізге дәйекті тәсіл қажет екенін айтты.

«Соңғы бірнеше жылда біз беделді 19 университетпен стратегиялық альянс құрдық. АҚШ, Ұлыбритания, Ресей және Германия университет-

тері елімізде өз филиалдарын ашты. Сондай-ақ Қытай, Түркия, Италия және басқа да мемлекеттердің университеттері Қазақстанға қызығушылық танытып отыр», – деді Президент.

Қасым-Жомарт Тоқаев кеше Қазақстан мен Сингапурдың тиісті ведомстволары арасында жоғары білім беру саласындағы ынтымақтастық туралы меморандумға қол қойылғанын айтты.

Мемлекет басшысы Қазақстанның «Болашақ» бағдарла-

масы арқылы Сингапурға зерттеушілер мен ғалымдарды жіберуге ниетті екенін айтты. Оның айтуынша, аталған бағдарлама жүзеге асырыла бастағаннан бері 12 мыңнан астам қазақстандық студент әлемнің үздік университеттерінде білім алу мүмкіндігіне ие болды. Оның ішінде 72 отандасымыз Сингапурда оқыған.

«Жыл сайын біз зерттеу жұмыстарын жүргізуге 500 стипендия бөлеміз. Сингапурға келетін қазақстандық ғалымдар санының көбейе түскенін қалаймыз. Білім мен ғылым – прогресс пен инновацияның негізі. Осы салаларға көңіл бөле отырып, біз еліміздің болашағына инвестиция саламыз. Сингапурмен арадағы серіктестік халықаралық ынтымақтастықтың дамуға және халықтарымыз үшін мүмкіндіктерге жол ашуға ықпал ететінін көрсетеді», – деді Қасым-Жомарт Тоқаев.

Сонымен қатар форумда Сингапурдың білім министрі Мұхаммед Малики Осман және Сингапур ұлттық университетінің президенті, профессор Тан Энг Чие сөз сөйледі.

Ректор Мемлекет басшысының дәрісін тыңдады

Соңы. Басы 1-бетте

Сіздердің еліңіз Қазақстанда даму мен өркендеу бағытында өзіндік жол таңдауға жігерлендіреді. Расында, Сингапурда өткізген жылдарымда табандылық пен жаңашылдықты үйрендім. Бұл қасиеттер қазіргідей құбылмалы әлемде Қазақстанның келешегі туралы пайымымының қалыптасуына әсер етті», – деді Президент.

Қасым-Жомарт Тоқаев Қазақстанда инвестициялық

саясат және экономиканы өртартапандыру бағытында жүргізіліп жатқан жұмыстар жөнінде айтты.

Мемлекет басшысы дәрісін қорытындылай келе, өзара сыйластық пен ортақ мақсаттарға негізделген әріптестік қатынастарды нығайтуға және баршаға ортақ бейбіт өрі жарқын болашақ құру жолында күш біріктіруге шақырды.

Нұрсұлтан ЖЕКСЕНБАЕВ

Ұлттық құрылтай бастамалары талқыланды

Қазақстан Республикасы Президентінің кеңесшісі Мәлік Отарбаев Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің студенттерімен кездесті.

Президент құрылтайдағы сөзінде: «Озық ойлы ұлт болу үшін бүкіл қоғам сана-сезімін өзгертіп, жаңа құндылықтарды орнықтыруы керек. Әрбір адам «адал азамат» деген атқа лайық болса, елімізде әділ қоғам орнайды. «Адал адам – адал еңбек – адал табыс» – бір-бірінен ажырамайтын ұғымдар. Осы үш таған – озық өрі табысты елге айналудың басты кілті», – деп атап өткен болатын.

Мәлік Отарбаев кездесуде студенттермен Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Тоқаевтың Ұлттық құрылтайда көтерген бастамалары мен ұсыныстары туралы әңгімелесті. Өз сөзінде Президент кеңесшісі құрылтайда айтылған мәселелерді жүзеге асыруда жастардың қосар үлесі зор екенін және осы бағытта қоғам болып ұйысып, бірлесіп жұмыс атқару қажет екенін айтты.

Кездесу барысында Мәлік Отарбаев жастарға мемлекет тарапынан көрсетіліп жатқан көмектер туралы ақпарат берді. Сондай-ақ өз сөзінде Мәлік Нұржанұлы жастарға қолдау білдіру Президенттің басты назарында екенін жеткізді.

Гүл ҚҰТТЫБЕКҚЫЗЫ

Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің Басқарма Төрағасы – Ректор Жансейіт Түймебаев Сингапурға жұмыс сапары аясында QS World University Rankings кеңсесіне барды. Университет басшысы QS Quacquarelli Symonds стратегиялық серіктестік және өзара іс-қимыл жөніндегі бас директоры Моника Хорнунг Каттанмен кездесу өткізді.

Жүздесуге Ресей, Шығыс Еуропа, Орталық Азия бойынша QS халықаралық рейтингтік агенттігінің аймақтық директоры Сергей Христолюбов, іс-шараларды ұйымдастыру жөніндегі менеджер Шон Перрейра, QS рейтингінің өкілдері мен сарапшылар қатысты.

Тараптар 2024 жылдың 1 қарашасында ҚазҰУ-да өтетін QS пре-саммитінің дайындығын талқылады.

Пре-саммитке дайындық сарапталды

Жансейіт Түймебаев өз сөзінде QS – әлемдегі университеттердің көрсеткіші мен нәтижесін көрсететін ең беделді халықаралық рейтингтердің

бірі екенін, сондықтан ҚазҰУ іс-шараны жоғары деңгейде ұйымдастыруға және өткізуге толық көмек көрсететінін атап өтті.

Өз кезегінде QS Quacquarelli Symonds стратегиялық серіктестік және өзара іс-қимыл жөніндегі бас директоры Моника Каттан Жансейіт Түймебаевқа және кездесуге қатысушыларға QS пре-саммитінің жұмыс жоспары мен бағдарламасын таныстырды. Сондай-ақ Моника Хорнунг ҚазҰУ ректорына халықаралық іс-шараға қызығушылық танытып, өткізуге зор қолдау көрсеткені үшін ризашылығын білдірді.

Нұрсұлтан БАЗАРБАЙҰЛЫ

Исламтануды жетілдіруге мән берілді

Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінде «Қазақстандағы исламтанулық зерттеулер: қалыптасуы мен даму перспективалары» тақырыбында дөңгелек үстел өтті.

Жиынға Қазақстан Республикасы Президентінің кеңесшісі Мәлік Отарбаев, республикамыздағы дінтанушы ғалымдар мен сарапшылар, университеттің оқытушы-профессорлық құрамы қатысты.

Президент кеңесшісі Мәлік Отарбаев өз сөзінде ҚазҰУ ұжымын 90 жылдық мерейтоймен құттықтап, көшбасшы университеттің еліміздің ғылымы мен білімін дамытудағы ерекше үлесін атап өтті.

«Бүгінгі дөңгелек үстел тақырыбы өте өзекті әрі маңызды. Өйткені ел тұрғындарының басым бөлігін ислам дінін ұстанушылар құрайды. Ел Президенті Қасым-Жомарт Тоқаев дін мәселесі мен рухани құндылықтарымызды сақтауға ерекше назар аударады. Атырауда өткен Ұлттық құрылтайда Мемлекет басшысы: «Біз бабаларымыздың сан мыңжылдық

діни ілімі мен рухани бағдарына арқа сүйеуіміз керек. Еліміздің рухани дербестігін сақтап, оны нығайта түсеміз десек, түркі халықтарының көпшілігінің, соның ішінде қазақтардың дәстүрлі діні – сунниттік бағыттағы ханафи мәзһабына ден қоюымыз қажет», – деп нақтылап атап көрсеткен болатын.

Мәлік Отарбаев исламтандың маңызына тоқталып, «Қазір біздің елімізде дін саласының мамандары тапшы емес. Еліміздің бірнеше жоғары оқу орындары мамандар даярлайды. Сөйте тұра, әлі

күнге дейін өзіміздің дәстүрлі ханафилік ислам дінінің ғылыми әдіснамалық, теориялық, теологиялық негіздері жасалып бітті деу қиын. Дәстүрлі діннің тарихымен бірге бүгінгі діни ахуалды фундаменталды, академиялық тұрғыда зерттейтін, тарихи көне жазбалармен жұмыс істейтін, діни ахуалға лайықты баға беретін, қоғамдағы сын-қатердің алдын алатын ғылыми институт керек», – деген өзекті ойын ортаға салды.

Гүлзат НҰРМОЛДАҚЫЗЫ

Сингапурда студенттермен кездесті

Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті Сингапурдағы қазақстандық жоғары білім беру және «Болашақ» бағдарламасына арналған көрмеге қатысты.

Қазақстан – Сингапур ректорларының «Ғылым мен жоғары білім саласындағы әріптестіктің жаңа шыңы» атты форумы аясында ұйымдастырылған көрмеге еліміздің жетекші университеттері жиналды.

Мақсат – қатысушыларға Қазақстан жоғары оқу орындары туралы ақпарат беру, «Болашақ» бағдарламасының мүмкіндіктерін түсіндіру, Қазақстан мен Сингапур ЖОО-лары арасындағы байланысты күшейту, бірлесіп ауқымды жобаларды жүзеге асыруға жол ашу.

ҚазҰУ басшысы Жансейіт Түймебаев келушілерге оқу ордасының ғылыми әлеуетін таныстырып, ғалымдардың ғылыми жобалары туралы ақпарат берді. Ректор өз сөзінде ортақ жобаларды жүзеге асыруда Сингапур университеттері мен ҚазҰУ-дың бірлесіп жұмыс атқаруын ұсынды.

Сондай-ақ көрме барысында ЖОО ректоры Сингапурда

оқып жатқан студенттермен әңгімелесті. Жансейіт Қансейітұлы жастарды шетелдегі оқулары аяқталғаннан кейін Қазақстанға оралып, елді өркендету үшін қызмет етуге шақырды. Оқуды жалғастырғысы келетіндер үшін ҚазҰУ есігі әрқашан ашық екенін жеткізді.

Нұрсұлтан БАЗАРБАЙҰЛЫ

Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің Басқарма Төрағасы – Ректор Жансейіт Түймебаев Әзірбайжан Республикасына жұмыс сапары аясында Хазар университетіне арнайы барды.

Сапар барысында ҚазҰУ басшысы жоғары оқу орнын аралап, ғылыми инфрақұрылымымен танысты. Сондай-ақ Хазар университетінің негізін қалаушы Гамлет Исаханлымен кездесу өткізді.

Жансейіт Түймебаев ҚазҰУ мен Хазар университетінің тығыз байланыстары бүгінде екі

Хазар университетімен байланыс артады

жоғары оқу орны арасындағы ынтымақтастықтың тереңдей түсуіне негіз болғанын атап өтті.

«ҚазҰУ мен Хазар университеті арасында мәдени, білім және ғылым бағытында серіктестікті дамыту жұмыстарын жандандыру қажет деп санаймын. Сонымен қатар бакалавриат және докторантурада қосдипломды білім беру бағдарламасын жүзеге асыру жұ-

мыстарын дамытсақ, екі университет үшін үлкен мүмкіндік пен жақсы бастама болары анық», – деді Жансейіт Қансейітұлы.

Өз кезегінде Гамлет Исаханлы ҚазҰУ ректорының Хазар университетіне сапарының мәні зор екенін атап өтіп, бүгінгі кездесу екі ЖОО-ның көпжақты қарым-қатынасын нығайтуға серпін беретініне назар аударды.

Бірлесіп жұмыс істеуге шақырды

Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің Басқарма Төрағасы – Ректор Жансейіт Түймебаев Сингапур ұлттық университетінің президенті Тан Энг Чиенмен кездесті.

ҚазҰУ ректоры Жансейіт Түймебаев университеттік ғылымды дамытуда және ғылыми жобаларды өндіріске шығаруда екі ЖОО-ны бірлесіп жұмыс істеуге шақырды.

Өз сөзінде Жансейіт Қансейітұлы Тан Энг Чиен мырзаға Қазақстандағы көшбасшы жоғары оқу орны туралы ақпарат беріп, ҚазҰУ-дың ғылыми инфрақұрылымымен таныстырды.

Шақырды

Кездесу барысында Тан Энг Чиен Сингапур ұлттық университеті ҚазҰУ-мен тығыз қарым-қатынас орнатуға мүдделі екенін жеткізді. Тан Энг Чиен сөзінде академиялық ұтқырлық бағдарламасы аясында білім алушылар мен оқытушылар алмасу жұмыстарын жүзеге асыру және ҚазҰУ-дың жас ғалымдарын Сингапур ұлттық университетіне үш, алты және он екі айға тағылымдамадан өткізуге арнайы жіберуді ұсынды.

Нұрсұлтан ЖЕКСЕНБАЕВ

Қытайда тағылымдамадан өтеді

Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің оқытушылары мен студенттері тағылымдамадан өту үшін Қытайдың Сиань Цзяотун университетіне барады.

Бұл туралы ҚазҰУ-дың Басқарма Төрағасы – Ректор Жансейіт Түймебаевтың Сиань Цзяотун университетінің вице-президенті Хунг Джунмен кездесуі барысында келісілді.

Оқу ордасының 10 студенті мен 5 қызметкері жуырда Сиань Цзяотун университетіне аттанады. Бір апта көлемінде болатын сапар барысында ҚазҰУ-лықтар Қытайдағы алдыңғы қатардағы жоғары оқу орынының бірі Сиань Цзяотун университетін толық аралап,

ғылыми инфрақұрылымымен танысады. Сонымен қатар ғалым-профессорлармен кездесіп, тәжірибе алмасады.

Сондай-ақ Сиань Цзяотун университеті ҚазҰУ-дың 10 докторанты мен магистранттары үшін үш және алты айлық тағылымдамадан өту курстарын ұсынуда. Қытай ЖОО тарапынан білім алушы жастар үшін 1000 юань көлемінде арнайы стипендия тағайындалады.

Аталған жолдамалар арқылы баратын студенттер мен оқытушылардың жолақысы ҚазҰУ тарапынан төленсе, тұру ақысын Сиань Цзяотун университеті қамтамасыз етеді.

Света ӘБИЛҒАЗЫҚЫЗЫ

Кездесу соңында тараптар алдағы уақытта жүзеге асырылатын жобалар мен бастама-

ларды талқылап, естелік сыйлықтармен алмасты.

Нұрсұлтан ЖЕКСЕНБАЕВ

Генетика – ҒЫЛЫМНЫҢ БІРЕГЕЙІ

Қазіргі кезде генетика нені зерттейді? Қоғам үшін маңызды ғылыми салалардың ішінде табиғаттың құпияларын ашуға арналған генетика ғылымы ерекше орын алады. Адамзат әрқашан организмдердің өзгергіштігі, тұқымқуалаушылық пен жаңа өмірдің пайда болуына әкелетін үдерістер мәселелеріне қызығушылық танытады. Генетика – қазіргі биологияның барлық бағытқа енетін интеграциялық пәні.

мыстарын жүргізу еліміздің ғылыми-технологиялық ба-сымды бағытына жатады. Оның шешімдерінің бірі – жоғары білікті мамандарды даярлау және қайта даярлау, білім беру бағдарламаларын бейімдеу, бар бағдарламаларды жетілдіру, сонымен бірге талантты және дарынды жастарды генетиканы зерттеуге тарту.

Соңғы жылдары геномды редакциялау бойынша жұмыс генетиканың танымал саласына айналды. Ну-клеаза әрекетіне негізделген түрлі технологияларды (ZFNs, TALENs, CRISPR/Cas9) қолдану арқылы де-ненің белгілі бір қасиеттерін жақсарту үшін ДНҚ тізбегін мақсатты өзгерту (ферменттермен) «генетикалық қайшылар» деп аталады. Бүгінгі таңда болашағы бар тәсілдердің бірі – CRISPR/Cas9 технологиясы. Өйткені ол әрекетіне, іске асыруы өте қарапайым және жоғары дәлдікке ие (сайт ерекше-лігіне байланысты).

Генетика – болашағы бар және инвестициялық тұрғыдан тартымды ғылымның бірегейі. Forbes.ru сайтындағы жаһандық сарапшылардың пікірінше, 2027 жылға қарай тек мақсатты геномды өңдеуге арналған CRISPR-Cas9 технологиялар нарығына инвестиция көлемі 10 миллиард долларға жетеді және бұл осы бағытта жұмыс істейтіндер үшін жұмыс орындары мен лайықты жалақы дегенді білдіреді. Сонымен, болашақтың беделді мамандықтары генетикалық технологиялармен байланысты болады. Генетика саласында жоғары білікті мамандарды даярлау және қайта даярлау қазіргі білім беру үдерісінің маңызды бағыттарының бірі, оның ішінде генетиканы зерттеуге жаңа білім беру бағдарламаларын әзірлеу, қолданыстағы бағдарламаларды бейімдеу және жетілдіру, сондай-ақ дарынды жастарды тарту болып табылатыны анық. Генетика мамандығы –

көпсалалы мамандарды даярлаудың бастамасы.

– Медицинада адамдар генетикалық ақпаратын талдаумен және белгілі бір аурулардың дамуын болжаумен айналысады. Мысалы, ұрықты скринингтік тексереді. Сонымен бірге ЭҚҰ орталықтарында ғылыми зерттеулер жүргізеді.

– Генетик-дәрігер тұқым қуалайтын ауруларды зерттейді, тұқым қуалайтын патологиялардың даму қаупін болжайды, генетикалық сараптама жасалады. Осындай жұмыстарды емхана мен ауруханаларда жүргізеді. Генетикалық кеңесшінің енді бір жұмысы – ағзадағы кездейсоқ және болжамды генетикалық мутациялардың пайда болуын, соның нәтижесінде пайда болған жасушалық, ағзалық бұзылуларды зерттеу және алдын алу болып саналады.

– Ауыл шаруашылығында генетиктер түсімі мол, ауруға төзімді және т.б. селекциялық жұмыстарды жүргізуге генетикалық ақпарат береді және жаңа сорттар алуға көмектесе алады.

– Микробиологияда генетикалық жұмыстардың көмегімен адамзатқа пайда әкелетін түрлі дәрі-дәрмектер мен қосылыстар жасауға болады. Осылайша бизнес жасаудың бірден-бір көзі екенін айтқан жөн.

– Гендік инженерияда генетиктер жануарлар мен өсімдіктердің түрлі әдістерімен сыртқы ортаның белгілі бір әрекеттеріне төзімді түрлерін ала алады. Гендік инженерия саласының бүгінгі күні болашағы зор екені бәрімізге белгілі. Бұл сала азық-түлік дайындауда үлкен рөл атқарады. Егер қаласа, генетика мамандығын бітірген түлектер осы салалардың кез келгеніне маман бола алады.

Жанар ЧУНЕТОВА,
Молекулалық биология және генетика кафедрасының доценті, б.ғ.к.

Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті мен ҚХР Нанкин ғылым және технология университетінің өкілдері ынтымақтастық туралы бірқатар ресми шарттарға қол қойды. Олардың шеңберінде Энергосыйымды нанотехнологиялар жөніндегі бірлескен халықаралық Қазақстан – Қытай ғылыми зертханасын ашу келісілді.

Энергосыйымды нанотехнологиялар зертханасы ашылады

Салтанатты рәсімде Басқарма мүшесі – операциялық қызмет жөніндегі проректор Еркін Дүйсенов сөз сөйледі. Проректор Нанкин ғылым және технология университетінің ректоры Фу Мэньин мырза бастаған ҚХР делегациясын қарсы ала отырып, Нанкин ғылым және технология университеті өткен жылдың қыркүйегінде 70 жылдық мерейтойын атап өткенін айтты.

цияларға қатысты. Бірлескен жаңа зертхана ашудың мақсаты – Қазақстанның, Қытайдың және басқа да елдердің мемлекеттік және жеке нарықтарында жоғары тиімді іргелі және қолданбалы зерттеулерді жүзеге асыру.

Өз кезегінде Нанкин ғылым және технология университетінің ректоры Фу Мэньин мырза сөз сөйлеп, ҚазҰУ ұжымын 90 жылдық мерейтойымен құттықтап, екі

Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті мен Нанкин ғылым және технология университеті арасындағы ынтымақтастық тарихы сегіз жылдан астам уақытты қамтиды. Осы ынтымақтастық аясында бірлескен ғылыми жұмыстар талқыланып, магистранттар мен докторанттарды дайындау үшін оқу бағдарламалары келісілді. Студенттер мен оқытушы-профессорлар құрамының академиялық ұтқырлығы жүзеге асырылды, атап айтқанда: осы уақыт аралығында Нанкин ғылым және технология университетінде 10 магистрант, бес докторант және бес оқытушы тағылымдамадан өтті.

Екі университеттің оқытушылары мен профессорлары Қазақстан мен ҚХР университеттеріне бірнеше рет барып, конферен-

ЖОО ғалымдарының ынтымақтастығы ғылыми-техникалық мәселелерді шешуге ықпал етіп, инновациялық кәсіпорындар мен университеттерді біріктіру үшін перспективалардың ашылатынына сенім білдірді. Ол сонымен қатар Нанкин университетінің тарихы мен қызметі туралы айтты.

Кездесу барысында тараптар қол қойылған ресми құжаттар шеңберінде бірлескен зертхана ашу және магистранттарды қос-дипломдық бағдарлама бойынша даярлау туралы келісімдерді және өзара тиімді ынтымақтастықты дамыту жөніндегі қызметтің мақсаттары мен мәнін талқылады.

Нұрсұлтан БАЗАРБАЙҰЛЫ

Екінші дүниежүзілік соғысқа Қазақстан майданға 1 млн 200 мың, еңбек армиясына 700 мыңнан аса адам аттандырды. Майданға аттанғандардың тең жартысы қаза тауып, қайта оралмады. Бұл соғыста қазақтар арасынан майталман майдангерлер шығып, Кеңес Одағының Батыры атанды. Олардың арасынан тәуелсіздік алғанда №1 Халық қаһарманы атағын иеленіп, егемен еліміздің тұңғыш қорғаныс министрі болған, биыл 100 жасқа толған Сағадат Нұрмағамбетов есімі ерекше құрметпен аталады.

Майталман майдангер

цер С.Нұрмағамбетов Краснодар өлкесін, Украина, Молдова, Батыс Белоруссия, Польшаны азат етуге қатысты. Польшаны азат ету 1944 жылдың шілде-тамызында басталды. 5 миллионнан астам адам фашистік құлдықтан құтқарылды. Неміс-фашистік басқыншылар Польшада бес жыл бойы зұлымдық жасады. 1945 жылы 27 ақпанда «Польша аумағындағы Виборова деревнясы ауданында жаудың қатты бекінген қорғанысын бұзып өту кезінде қолбасшылықтың жауынгерлік тапсырмаларын үлгілі орындаған ерлігі үшін» КСРО Жоғарғы Кеңесі президиумының жарлығымен С.Нұрмағамбетовке Кеңес Одағының Батыры атағы берілді.

еркері оқуға бел шеше кірісіп, білікті де талапты командирлерден жақсы тәлім алды.

Мерзімінен бұрын әскери училищені аяқтап, офицер поғонын таққан Сағадат енді тікелей батыстағы майдан шебіне аттанды. Бұларды 9-шы Қызылтулы атқыштар корпусының штабына әкелді. Мұнда оларды 157-ші жеке атқыштар бригадасының құрамына бөлді. 157-ші жеке атқыштар бригадасының штаб бастығы, подполковник М.И.Сафонов 19 жастағы лейтенантты Кубанда үлкен калибрлі пулеметтер взводының командирі етіп тағайындады. Сағадат әскери мансабын пулеметшілер взводының командирі болып бастады. Сағадат алғаш кездесуде бұл байырғы әскери командирмен іштей табысып, өзіне ұстаз тұтты. Бұл достығы генерал-майор шенінде отставкаға шыққан М.Сафоновпен кейінгі жылдарға дейін жалғасты.

Құрамында Сағадат соғысқан Солтүстік-Кавказ майданы қолбасшылығының шешімімен 301-ші атқыштар дивизиясы жасақталып, оның командирі болып генерал-майор В.Антонов тағайындалды. Дивизия 1050, 1052, 1054-ші атқыштар полктарынан құралды. Сағадат соғыстың аяғына дейін 1052-ші атқыштар полкының құрамында соғысты.

Екінші дүниежүзілік соғыстың ауыр шайқастарында офи-

кейін Түркістан әскери округі штабының жедел бөліміне аға офицер болып қызметке жіберілді. Кейін ол мотоатқыштар полкінің командирі болып тағайындалып, оны төрт жылға жуық (1954-58 жж.) басқарды.

1958 жылдың тамызынан Түркістан әскери округінде 203-ші мотоатқыштар дивизиясының штаб бастығы, 1961 жылдан Қазақ КСР Азаматтық қорғаныс штабының бастығы, содан кейін Орта Азия әскери округі әскерлері қолбасшысының орынбасары, Оңтүстік әскерлер тобы (Венгрияда) қолбасшысының бірінші орынбасары қызметтерін атқарды. 1989 жылы округ таратылғаннан кейін Қазақ республикалық соғыс, еңбек және Қарулы Күштер ардагерлері кеңесінің төрағасы, сонымен бірге Қазақ КСР Қарулы Күштерінің ардагерлер және мүгедектер істері жөніндегі Жоғарғы Кеңесі комитетінің төрағасы болды. Осы уақыт ішінде КСРО Қарулы Күштері Бас штабы академиясының курстарында екі рет оқыды. Кеңес армиясында оған «генерал-майор» (1964) және «генерал-лейтенант» (1972) әскери атақтары берілді.

1992 жылы 7 мамырда ҚР Президенті «Қазақстан Республикасының Қарулы Күштерін құру туралы» жарлыққа қол қойды. Сол күні Президент жарлығымен С.Нұрмағамбетовке «генерал-полковник» әскери атағы беріліп, Қазақстан Республикасының қорғаныс министрі қызметіне тағайындалды.

Жаңадан құрылған егемен Қазақстанның бірінші қорғаныс министрі болып Сағадат Қожахметұлы тағайындалғаннан кейін армия алдында тұрған күрделі мәселелер кезегімен шешіле бастады. Дәл

осы кісінің бастамасымен Қазақстанда игі дәстүрлер мен армиямыздың берік іргетасын қалаған әскери кадрлар дайындала бастады. Ол жоғары лауазымдарға көтерген офицерлерге сенді. Қолдап, көмектесті. Сағадат Қожахметұлының бастамасымен әскери кадрлар мәселесін шешу және қазақ офицерлерінің санын арттыру лезде қолға алынды. Қазақстан армиясының офицерлері мен курсанттарын өзге елдердің академиялары мен мектептерінде оқыту туралы келісім жасалды.

С.Нұрмағамбетов Алматы жоғарғы жалпы әскери командалық училищесін кеңейту туралы шешім қабылдады. Әскери училищеде мамандықтар санын арттырып, курсанттарды 11 мамандық бойынша оқыту жолға қойылды. Сонымен қатар әскери ұшқыштарды дайындауға көп көңіл бөлді. Ақтөбе азаматтық авиация институтының негізінде әуелі әскери факультет, кейін Әскери авиация училищесі құрылды. Орталық Азия әскери округі құрылған 20 жыл ішінде қазақтарға тіпті полктарды басқаруға сенбеген болса, енді соған лайық қазақ офицерлері жоғары лауазымдарға батыл тағайындалды. Кеңес Одағының түкпір-түкпірінде қызмет етіп, елге оралған жоғары әскери шенді бірқатар азаматтарды түрлі әскери бөлімдерге қолбасшы етіп тағайындады. Қорғаныс министрі С.Нұрмағамбетовтің жетекшілігімен мұқият жүргізілген жұмыстар еліміздің әскери дамуына қан жүгіртіп, жаңаша серпін алды. 1994 жылдың 23 мамырында Қазақстан Президентінің жарлығымен Сағадат Нұрмағамбетовке ең алғашқы Халық Қаһарманы атағы берілді. 2013 жылдың 24 қыркүйегінде Сағадат Нұрмағамбетов 90 жасқа қараған шағында өмірден озды.

Биыл 100 жасқа толған батырдың әскери жолы кейінгі ұрпаққа әрқашан өнеге болып қала береді.

Болат САЙЛАН,
ҚазҰУ-дың профессоры,
тарих ғылымының докторы

Минск мемлекеттік лингвистикалық университетінде профессор С.М.Прохорованы еске алуға арналған «Мәтін мен тілдегі ұлттық-мәдени компонент» атты VIII халықаралық ғылыми конференция өтті.

Іс-шара Минск мемлекеттік лингвистикалық университетінің халықаралық конвенциясы аясында ұйымдастырылды. Екі күн бойы семинарға қатысушылар тілдің ұлттық рухының негізі ретінде диалектілер, тіл үздіксіздігі теориясы, әлемнің тілдік және тұжырымдамалық бейнесі, фразеология мен паремнологияда көрініс тапқан ғаламның қарапайым бейнесі, аксиологиялық тілдің ұлттық-мәдени ерекшелігін және жүйелі ұйымдастырылуын дамыту факторы ретінде қарастырып, түйінді мәселелерді

Ғылыми байланыстың әлеуеті зор

ортаға салды. Сондай-ақ жеке есім ерекше тіл белгісі және ұлттық-мәдени мәтін ретінде, мәтін кеңістігіндегі басым тұжырымдамалар, мәдениет-аралық коммуникация аспектісінде тілді оқыту, мәтінді лингвистикалық сараптау аспектілері және құқықтық лингвистика сияқты тақырыпты талқылады.

Іс-шараны Минск мемлекеттік лингвистикалық университетінің ректоры Наталья Лаптева, Минск мемлекеттік лингвистикалық университетінің ғылыми жұмыс жөніндегі проректоры Ольга Лушинская, осы университеттің Славян тілдері кафедрасының меңгерушісі Ольга Полатева ұйымдастырды. <https://yandex.ru/support/translate>.

Семинардың ашылуында филология ғылымының докторы, профессор Алла Рома-

новская және педагогика ғылымының докторы Наталья Макшанцева жетекшілік етті.

Алла Романовская тілдік ауытқушылықтың идиомалық түсіндірмесі туралы айтты. Филология ғылымының докторы Вероника Катермина «Есім ұлттық және әлеуметтік белгі ретінде» атты баяндама жасады.

ҚазҰУ-дың Орыс филологиясы және әлем әдебиеті кафедрасының профессоры, ғылыми-зерттеу институтының атқарушы директоры Нұрсұлу Шаймерденова және 1-курс докторанты Айнұр Теміржанқызы «Қазақстанның қалалық ландшафтындағы адам аттары: антропонимдерден –

топонимдерге» атты баяндамасымен сөз сөйлеп, аудиторияның үлкен қызығушылығын тудырды.

«Білім және гуманитарлық ғылымдар институты» ҚБҚ профессоры Татьяна Шкапенко және Евгений Шаповаленко эргонимиялық номинациялар құрамында проприалды атаудың лингвомәдени сипаттамалары туралы қызықты баяндама жасады.

Филология ғылымының докторы, профессор Нина Максимум шекаралас аумақтардың тұрақты диалектілік айналымдарының лингвомәдени құндылығы туралы айтып, мысалдармен түсіндірді.

Сондай-ақ басқа қатысушы-

лар аксиологиялық модальділіктің экспликаторы ретінде соматикалық лексикасы бар фразеологиялық бірліктер мен паремиялар, сөздің ішкі формасының ұлттық-мәдени және лингводидактикалық құндылығы, белорус қоғамының лингвомәдени және білім беру кеңістігіндегі ым-ишара тілі, ағылшын және орыстілді құқықтық дискурста нормативтік бағалауды жүзеге асыру, қазіргі орыс тіліндегі сын есімдердің ұлттық-мәдени компоненті туралы айтты.

Ғылыми конференция соңында қатысушылармен пікірталас болды. Бұл семинар ғылымның түрлі салаларындағы ғалымдар арасында білім мен тәжірибе алмасу бағытындағы маңызды қадам екені айқын. Конференция жұмысының қорытындысы бойынша баяндама материалдары мақалалар жинағын шығару жоспарлануда.

Адия ҚАЙЫРЖАНОВА

13-14 марта 2024 года в Библиотеке Фараби прошла международная научно-практическая конференция «Настоящее и будущее индологии в странах Евразии и Индии», посвященная 90-летию КазНУ им. Аль-Фараби и 25-летию отделения хинди факультета востоковедения. Конференция была организована факультетом востоковедения совместно с посольством Республики Индии в Казахстане и Индийским культурным центром.

Современная Индия – одна из динамично развивающихся стран мира. Отношения со странами Центральной Азии, включая Казахстан, имеют для Индии важное стратегическое значение. Наши страны связывают культурные связи, уходящие глубоко в ис-

OUR GRADUATE

Chairman of the Constitutional Council of the RK

One of the initiators and organizers of judicial reform in Kazakhstan, Doctor of Law (1995), Professor (2005). Kairat Mami was born on May 9, 1954 in Uzunagash village, Zhambyl district of Almaty region. Graduated from the Faculty of Law of S.M. Kirov Kazakh National University (1981). In 1995 he defended his PhD thesis in law, in 2004 – his doctoral dissertation on the topic «Constitutional legality and judicial power in the Republic of Kazakhstan: main trends and priorities». He worked as chairman of the Guryev Regional Court and the Almaty City Court. Since 1990 – Member of the Supreme Court of the Kazakh SSR. In 1995, he headed the Board of Criminal Cases of the Supreme Court of the Republic of Kazakhstan. He held the posts of Vice Minister of Justice of the RK, Deputy Head of the Presidential Administration of the RK. Since 2000 – Chairman of the Supreme Court of the RK, since 2009 – Prosecutor General of the Republic of Kazakhstan. Chairman of the Constitutional Council of the Republic of Kazakhstan (2017-2022). Other positions: Member of the Supreme Judicial Council of the Republic of Kazakhstan; President of the Al-Farabi Kazakh National University Alumni Association (since 09.2009); Member of the Council of the Parliamentary Assembly of Turkic-speaking States (since 04.2011); Chairman of the Interparliamentary Assembly of the Eurasian Economic Community (since 12.2011); Member of the Working Group on the Redistribution of Powers between the Branches of Government.

Kairat Mami has made a great contribution to the development and improvement of the judicial system, strengthening the rule of law in the country. He took an active part in the development of legislative acts to strengthen and improve the activities of the courts, and many sectoral laws. In particular, with his participation, the constitutional law «On the Judicial System and the Status of Judges of the Republic of Kazakhstan» was developed, «On the Supreme Judicial Council of the Republic of Kazakhstan», «On Enforcement Proceedings and the Status of Bailiffs», «On Arbitration Courts» were adopted, amendments and additions were made to the Criminal Procedure Code, the Civil Procedure Code, The Code of Administrative Offences, a number of normative decisions of the Supreme Court on topical issues of law enforcement practice of courts have been adopted.

Under his leadership, the Strategic Plan of the Supreme Court of the Republic of Kazakhstan for 2009-2011 and the Strategy of Judicial Education were developed. The result of extensive and fruitful work based on many years of judicial experience was the publication of six monographs, more than 50 scientific papers related to the formation and formation of the judicial system and judicial power in Kazakhstan.

Nurbek NURZHAN

Отделению хинди факультета востоковедения – 25 лет!

Открывая конференцию, ректор КазНУ Ж.К.Туймебаев отметил высокий уровень ее участников, среди которых были: чрезвычайный и полномочный посол Республики Индия в Казахстане г-н Т.В.Н.Прасад, представители правительства Индии, ученые и преподаватели ведущих университетов Индии. За время работы конференции были обсуждены актуальные проблемы развития индологических исследований, лингвистики и литературоведения, а также методики преподавания языка хинди в странах Евразии и Индии. Язык хинди занимает 4-е место в мире по степени распространенности. Он – наследник великого древнего языка – санскрита, очень богатый и красивый язык. Хинди изучают и исследуют во всем мире, включая страны СНГ, о чем говорили выступавшие ученые. Доклады всех участников были включены в сборник материалов конференции. Кроме того, гости имели возможность ознакомиться с нашим прекрасным городом и совершить поездку на Чимбулак, что произвело на них неизгладимое впечатление!

Мы гордимся тем, что КазНУ им. Аль-Фараби является единственным отечественным университетом, в котором существует индийское отделение. Отделение хинди факультета востоковедения было открыто в сентябре 1998 года усилиями тогдашнего декана профессора Алдабек Нуржамал Абдразаковны и первого преподавателя языка урду профессора Досовой Сенимгуль Наурызбаевны. С тех пор было выпущено более 100 специалистов-индологов, среди которых дипломатические работники, ученые, преподаватели, сотрудники международных корпораций

Казахстанская индология – молодая наука. Преподаватели разрабатывают учебно-методические материалы, проводят научные исследования, защищают диссертации, публикуют научные монографии и учебные пособия. Среди

изданий казахстанских индологов: «Казахско-хинди и хинди-казахский словарь», «Хинди-казахский разговорник в банковской сфере», «Индийская литература: древность и средневековье», «Введение в индийскую филологию», «Методика преподавания хинди», «История индийских религий», «Природа синонимии языка хинди», «Индуизм», «Языковая контактология: элементы заимствований в хинди», «Центральноазиатский фактор в энергетической политике Индии», «Религия и политика в Южной Азии. Индийский национальный конгресс и индо-мусульманская проблема в Британской Индии» и др.

В нашей стране вышли казахские переводы двух знаменитых древнеиндийских эпических поэм «Рамаяна» и «Махабхарата», одного из основных трудов по буддистской философии «Дхаммапада» и избранных стихов великого Рабиндраната Тагора – первого лауреата Нобелевской премии в области литературы из Азии. Автором этих поэтических переложений явился поэт А.Нилибаев.

В свою очередь в Индии, при содействии Индийского совета по культурным связям (ICCR), на хинди издан сборник произведений Абая, содержащий 40 стихотворений и 45 «Слов назидания» («Қара сөздер»). Название книги – «Shabd Manjusha», что означает «Сокровищница слов». Именем Абая названа одна из крупнейших улиц индийской столицы Дели. А в Алматы есть улица имени Махатмы Ганди. Памятник Махатме Ганди – дар Республики Индия – установлен в сквере его имени. Ежегодно, 2 октября, здесь проходит Ганди джайнти – празднование дня рождения Ганди. Духовное наследие Абая и Ганди – достояние не только наших народов, но и всего человечества. Потому что их творчество пронизано идеями гуманизма и просвещения, милосердия и справедливости, служения народу и главенства общественного над личным.

торию и упроченные Великим Шелковым путем. Двусторонние отношения между Казахстаном и Индией являются традиционно дружественными. Мы можем наблюдать единство позиций наших стран по многим аспектам внешней политики, региональной и мировой безопасности. В числе активно развивающихся направлений двустороннего экономического и гуманитарного сотрудничества – IT-технологии, нефтегазовая отрасль, здравоохранение и фармацевтика, сельское хозяйство, наука и образование. Сотни индийских юношей и девушек приезжают в Казахстан для получения высшего образования, что говорит о высокой степени востребованности наших дипло-

Студенты индийского отделения имеют все возможности для получения профессиональных знаний и расширения страноведческого кругозора. В январе 2018 года на факультете востоковедения был открыт Центр Махатмы Ганди. Программа подготовки индолога охватывает широкий спектр страноведческих дисциплин. Кроме различных аспектов языка хинди студенты изучают историю Индии, ее политику и экономику, культуру и литературу.

Большую помощь оказывает посольство Индии в организации годичных языковых стажировок студентов. КазНУ каждый год получает возможность отправить несколько студентов для обучения в различных университетах Индии. Кроме интенсивного учебного процесса, в течение учебного года для студентов организуется несколько культурно-познавательных туров по историческим местам Индии. Годичная стажировка в Индии позволяет значительно повысить уровень языковой квалификации студентов и расширить их профессиональный кругозор.

Индийское отделение факультета востоковедения – это маленькая Индия в Казахстане. Здесь проходят встречи с индийскими учеными и общественными деятелями, онлайн-занятия с индийскими профессорами, научные семинары и круглые столы, конкурсы и дебаты, дружно отмечаются национальные праздники двух стран. Будучи первым преподавателем языка хинди как основного восточного языка в Казахстане, я с гордостью наблюдаю, как развивается казахстанская индология, как растет любовь к Индии и понимание необходимости ее изучения и, конечно же, желаю всем индологам новых профессиональных высот и творческих достижений.

Зауре ИСКАКОВА,
факультет востоковедения
кафедра Ближнего Востока
и Южной Азии
индийское отделение

Память о замечательном человеке

Басыбекова Куляш Есиркегеновна (08.03.1950 – 04.08.2023) – выпускница факультета психологии Ленинградского государственного университета 1972 года. В 1982–1985 гг. обучалась в аспирантуре Института психологии АН СССР в г. Москве, в том же институте в 1987 г. защитила кандидатскую диссертацию на тему: «О соотношении уровней регуляции зрительно-моторной координации».

диссертации на тему: «Методологические проблемы психологии казахского языка», предлагая видение языка как структурообразующей энергоинформационной системы. Подойти к решению проблемы «психофизиологического параллелизма».

Кавалер ордена «Құрмет» Куляш Есиркегеновна – патриот своей страны, своего народа, активно занималась общественной деятельностью, была советником президента Международного антиядерного движения «Невада-Семипалатинск» Олжаса Сулейменова с 1994 г., способствуя, в том числе, психологическому просвещению населения в различных сферах, часто выступала на ТВ.

Куляш Басыбекова была невероятно красивой с длинными жгучими как смола волосами, обладала яркой внешностью, нестандартным мышлением и тонкой интуицией, кипучим характером и экстрасенсорными способностями, сильной волей и любовью к свободе, прекрасно владела словом и пером, автор стихотворных произведений, писала об актуальных проблемах общества, пробуждая общественное сознание. Ее многие знают как квалифицированного психолога, общественного деятеля, поэта и публициста.

В качестве преподавателя КазНУ читала курсы лекций по общей психологии, истории

психологии, этнопсихологии, по психологическим теориям развития на бакалавриате, в магистратуре – лекции по самосознанию личности, педагогической антропологии, психологии религии и др. на казахском и русском языках. Занятия проводила на должном теоретическом и методическом уровне. Дипломные и диссертационные работы студентов и магистрантов, выполненные под ее руководством,

отличались высокой научной зрелостью. Ею опубликовано порядка 70 научных трудов. Студенты всегда с интересом слушали ее лекции. Коллеги уважали и ценили.

Указом президента РК в 2007 г. Куляш Есиркегеновна была награждена орденом «Құрмет», в 2009 г. медалью «20 лет Международному антиядерному движению «Невада-Семипалатинск», различными грамотами. Из

архивных источников: известный поэт и общественный деятель, лидер международного антиядерного движения (МАД) «Невада-Семипалатинск» Олжас Сулейменов на заседании Совета этого объединения вручил ордена «Құрмет» двум активным членам движения.

Высокие государственные награды получили известный ученый, научный руководитель Центра биофизической экологии КазНУ им. Аль-Фараби, доктор биологических наук, профессор Виктор Инюшин и доцент этого же вуза, кандидат психологических наук Куляш Басыбекова. По словам О.Сулейменова, они оба внесли огромный вклад в развитие антиядерного движения и работу по реабилитации территорий и населения, пострадавших от испытаний ядерного оружия на Семипалатинском полигоне.

Так, В. Инюшин – председатель экспертного совета Проблемного комитета «Радиация. Экология. Здоровье», действующем при МАД «Невада-Семипалатинск». К.Басыбекова участвовала в проектах движения по психологической реабилитации жертв ядерных испытаний. Активисты движения были удостоены этих государственных наград указом Главы государства к 16-летию независимости Казахстана.

Светлая и добрая память о нашей красивой, мудрой и справедливой коллеге будет в сердцах коллег и студентов!

Майра КАБАКОВА,
профессор кафедры общей и прикладной психологии

Был человеком с широким научным диапазоном знаний

Имя доктора филологических наук, ученого с большой буквы Ли Валентина Сергеевича (1942 г.р.) широко известно в филологической науке. Его жизненный и научный путь напрямую связан с КазГУ имени С.М. Кирова (КазНУ имени Аль-Фараби): от выпускника, преподавателя, доцента до профессора кафедры русской филологии, затем профессора кафедры русской филологии и мировой литературы.

осознание непоправимости.

В 1961 году Ли Валентин Сергеевич поступил на 1 курс КазГУ имени С.М.Кирова по специальности «Русский язык и литература». В 1966 году успешно завершил обучение в университете с присвоением квалификации «Филолог. Преподаватель русского языка и литературы». Он был успешен во всем: в жизни, в науке, в семейной жизни. В 1981 году под руководством д.ф.н., профессора Х.М.Сайкиева успешно защитил кандидатскую диссертацию, в 2005 году он успешно защитил докторскую диссертацию на тему: «Категория пропозитивности в современном русском языке. С сентября 1995 года Валентин Сергеевич работает на кафедре русской филологии в должности доцента, затем профессора. В последние годы плодотворно работал на объединенной кафедре русской филологии и мировой литературы.

Круг научных интересов профессора В.С.Ли очень широкий: актуальные проблемы языкознания, синтаксическая семантика русского языка, русский язык как иностранный, методика преподавания рус-

ского языка, вопросы по семиологии, этимологии, исследование диахронии и синхронии языка, анализ категории языковой личности (исторический, диахронический аспект). Преподаваемые дисциплины: «Современный русский язык», «Историческая грамматика русского языка», «История русского литературного языка», «Лингвокультурология», «Прагмалингвистика», «Юрислингвистика», «Дискурсология», «Фактор времени» и многие другие. Ли Валентин Сергеевич активно

выступал с докладами на республиканских и международных конференциях, проводимых в Алма-Ате, Астане, Павлодаре, Кокшетау, Караганде, Москве, Ленинграде, Тамбове, Нижнем Новгороде, Киеве, Ялте, Бишкеке и др.

Как человек творческий, с широким научным диапазоном знаний Валентин Сергеевич претворял в жизнь свои научные идеи и гипотезы посредством научного руководства в исследованиях своих учеников: бакалавров-дипломников, выпускников-магистрантов, аспирантов и докторантов, докторантов PhD. Профессору поручали самые трудные участки работы: разработка новых программ, разработка и преподавание новейших дисциплин в бакалавриате, магистратуре и докторантуре, подготовка к защите исследовательских работ иностранных студентов, магистрантов из Китая, Кореи, Вьетнама, Турции и др. В.С.Ли великолепно справлялся с любой работой, проявлял высокий профессионализм, терпение, большую любовь к своей профессии. И в этом он является замечательным образцом для

подражания нашему подрастающему поколению ученых. За свой длительный научный путь наставника подготовил более 20 магистрантов и 2 кандидата наук и большое количество дипломников по различным научным направлениям.

Все, кто знал Валентина Сергеевича лично, едины во мнении о том, что его отличительными качествами являются высокий профессионализм, интеллигентность, доброжелательность. Профессионализм проявлялся в преподавании, научной деятельности, научном руководстве, в научном общении. В результате сочетаний в нем таких качеств как интеллигентность и доброжелательность с ним было комфортно и приятно общаться и умудренному опыту ученому, и начинающим путь в науке.

Коллектив КазНУ имени Аль-Фараби, филологического факультета, кафедры русской филологии и мировой литературы, члены КазПРЯЛ скорбят вместе с семьей и выражают твердую уверенность в том, что научные труды и научные идеи Ли Валентина Сергеевича – это весомый вклад в филологическую науку Казахстана и принесут неоценимую пользу в научных исследованиях еще одному поколению молодых ученых.

Айнакуль ТУМАНОВА,
профессор кафедры русской филологии и мировой литературы

Олар үздіктер қатарынан

табылды

Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің 10 студенті «ҚР үздік студенті – 2024» байқауында жеңімпаз атанды.

Үздік студенттер қатарында: химия және химиялық технология факультетінің 3-курс студенті Жалғас Мақсотов, 4-курс студенті Илияс Сұлтан, география және табиғатты пайдалану факультетінің 3-курс студенті Асқар Қалдыбек, 2-курс магистранты Нұрлыбек Избасаров, заң факультетінің 3-курс студенттері Нұрсұлтан Аман, Бақдәулет Құрбан, экономика және бизнес жоғары мектебінің 3-курс студенті Байдәулет Байдулла, ақпараттық технологиялар факультетінің 3-курс студенті Сүйіндік Мүсіралин, филология факультетінің 3-курс студенті Нұрай Қуаныш және журналистика факультетінің 2-курс студенті Айдана Қуандықова бар.

Қазылар алқасының шешімімен ҚазҰУ-дың талапты жастары жүлделі 1-орынды иеленді.

«Bilim-orkenietі» ұлттық инновациялық ғылыми-зерттеу орталығы мен Үздік студенттер академиясы бірлесіп ұйымдастырған байқауға еліміздің барлық өңірінен студенттер қатысты.

Нәтижесінде ғылым, өнер, спорт саласында жетістікке жеткен және ұйымдастырушылық қабілеті жоғары белсенді студент жастар іріктеліп,

«ҚР үздік студенті – 2024» кітап-жинағына енді.

Жинаққа енген көшбасшы студенттер кітап таныстырылымына шақырылып, «ҚР үздік студенті – 2024» төсбелгісімен, арнайы дипломдармен марапатталып, ҚР Тұңғыш Президенті қорынан сыйлық-кітаптар алды.

Айнұр АҚЫНБАЕВА

Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ XCSS-CROSS COUNTRY SKIING SAND Француз қауымдастығымен және «Алтын-емел» ұлттық паркімен бірлесіп «Айқайқұм» табиғи ескерткішіне экологиялық-спорттық тур ұйымдастырды.

«Алтын-Емел» ұлттық паркіне экотур

Іс-шараға Францияның Алматы қаласындағы бас консулы Фабрис Неве, Қазақстан халқы Ассамблеясының Франциядағы достық елшісі Малғожата Туар, ҚР Парламенті Мәжілісінің қоғамдық палатасының эколог-сарапшысы Айжан Сқақова, XCSS-cross country SKIING Sand қауымдастығының президенті Эстель Пейен және т.б. қатысты.

Экологиялық-спорттық тур таулардағы климаттық жағдайлардың эволюциясы, су экожүйелерінің болашағы және барлық табиғи аумақтарды (атап айтқанда, Алтынемел саябағы) сақтау мәселелеріне жұртшылықтың назарын аудару мақсатында өткізілді.

Экологиялық-спорттық тур кезінде қорғалатын табиғи аумақтарды қолдау үшін «Парктер маршы» табиғат қорғау акциясы, «Құмдағы шаңғы» Айқайқұм экологиялық-спорт-

тық тур, «Алтынемел» ұлттық табиғи паркінің аумағында қоқыстарды жинау бойынша экологиялық акция өткізілді.

Айта кету керек, XCSS «Климат күтпейді» жобасын БҰҰ-ның Тұрақты даму мақсаттарының «Жақсы денсаулық және әл-ауқат», «Гендерлік теңдік», «Таза су және санитария», «Өзгеріске қарсы күрес», «Құрлық экожүйелерін сақтау» бағыттарын қамтыған.

Осы шара аясында Қазақстанда алғаш рет «Климат күтпейді» халықаралық жобасының үшінші шығарылымы жүзеге асырылды. Бұл шара экотуризмді ілгерілетуге және шалғайдағы аймақтардың климаттың өзгеруіне бейімделудегі мүмкіндіктерін көрсетуге бағытталған.

Гүл БАЯНДИНА

ҚазҰУ-дың физика-техникалық факультетінде мектеп оқушыларына мамандық таңдауда бағыт-бағдар беру ісі өте жақсы жолға қойылған. Өйткені келешек қоғамымыздың басты тұтқасы өрі тұлғасы – бүгінгі мектеп оқушылары.

Жастар – келешек қоғамның тұтқасы

Сондықтан мектепте берілетін кәсіби бағдар жұмыстарының маңызы зор. Кәсіптік бағдар беру дегеніміз – педагогтердің, психологтердің, дәрігерлердің және басқа да қызметкерлердің қоғамның қажеттілігіне қарай әрбір оқушының ынтасы мен бейімін ескере отырып, кәсіптік қызығуы мен қабілеттілігін қалыптастыруға және мамандық таңдауға көмектесуге мақсатты істелетін жұмыс. Кәсіпке баулу – бұл әрбір жеке тұлғаның ерекшелігін жеке салаларға қажетті сұранысы бар мамандықтарды ескере отырып, жастарды еркін және өзіндік мамандық таңдауға дайындаудың ғылыми негізделген жүйесі.

Ал білім берудің негізгі мақсаты – білік пен дағды арқылы дербестік, ізденімпаздық, өзгермелі жағдайда жасөспірімдерді жан-жақты жеке тұлға ретінде даярлау. Оқушының өзіндік жалпы дамуын, жан-жақты дүниетанымын қамтамасыз ету және оны болашақ белгілі бір кәсіпке даярлау. Осы міндеттердің ішінде қоғамдық даму күрделенген сайын баланы жастай алдағы кәсіпке бағдарлай өзірлеу ең көкейкесті мәселеге айналып отыр. Қазіргі кезеңде жалпы білімнің міндеті – баланың жалпылама дамуын қамта-

масыз ету ғана емес, ең бастысы, оларды жастай өз қабілеті мен қызығуына қарай белгілі бір мамандыққа арнайы бағыттау білу. Соған байланысты факультет оқытушылары өз қалауымен мектеп оқушыларымен кездесулер ұйымдастырып, түрлі олимпиада және Ашық есік күндерін өткізіп отырады. Факультетте таяуда өткен кездесулер легі осыған дәлел бола алады. Шара барысында оқушыларға мамандықтың қыр-сырын, мамандық таңдауда қателеспеуін, білім беру бағдарламалары туралы жан-жақты түсіндірілді. Кездесу соңында оқушыларды кітапханаға, мұражайға апарып таныстырдық.

Эльмира
ЗУЛҒАХАРОВА,
Жылуфизикасы және
техникалық физика
кафедрасының
аға оқытушысы

ҚҰРЫЛТАЙШЫ:

Әл-Фараби атындағы
Қазақ ұлттық университеті

Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің
Басқарма Төрағасы – Ректоры
Жансейіт ТҮЙМЕБАЕВ

Ақпарат және коммуникациялар
департаментінің директоры

Қаншайым БАЙДӘУЛЕТ

Бас редактор: Гүлнар ЖҰМАБАЙҚЫЗЫ
Жауапты хатшы-дизайнер: Талғат КІРШІБАЕВ
Тілшілер: Қайыржан ТӨРЕЖАН,
Гүлзат НҰРМОЛДАҚЫЗЫ,
Нұрбек НҰРЖАНҰЛЫ
Фототілші: Марат ЖҮНІСБЕКОВ
Корректор: Күләш ҚАДЫРБАЕВА

МЕКЕНЖАЙЫ:

050040, Алматы қ., Әл-Фараби даңғылы, 71,
ректорат, 3-қабат, №305, 307 бөлме.
Байланыс телефоны: 377-33-30,
ішкі: 32-27, 32-28, тікелей: 377-31-48.
• Электронды мекенжай:
kaznugazeta@gmail.com
• Газет редакцияның компьютер
орталығында теріліп, беттелді.
«Everest» баспаханасында басылды.

Кезекші редактор: Нұрбек НҰРЖАНҰЛЫ

Бағасы келісім бойынша.

Газетке жазылу индексі: 64787

Таралымы – 3000

- Жарияланған мақаладағы автор пікірі редакцияның көзқарасын білдірмейді.
- Редакцияға түскен қолжазба қайтарылмайды, үш компьютерлік беттен асатын материалдар қабылданбайды.
- «Qazaq universitetine» жарияланған мақала көшіріліп басылса, сілтеме жасалуы міндетті.
- Жарнама мәтініне жарнама беруші жауапты.